

Emperyalist imparatorluğu hedefler. Katolisistin gönlünde ekümenya yatar. Liberalistin amacı küreselliktir.

Emperyalizm, liberalizm ve katolisizm dünyadaki tüm insanların, kontrolü tek bir öznenin eline geçecek tarzda birleştirilmesini hedefleyen yayılcılığın farklı görünüşleri olarak belirmelerine karşın, varolan bulanık halleriyle kafa karıştırırlar. Her üçü de emperyalizme yorular ve emperyalizm biçimden biçime sokularak içinden çıkılmaz bir düşünsel karmaşaya dönüşür. Liberalizm oluşması için gerekli ve bir kez oluştuğunda ona kaçınılmaz olarak eşlik edecek koşullardan yalıtılmış sunularak düşünülüp, zorba ya da otorite olan öznelere ortadan kalktığı bir dünyaya yönelttiği ileri sürülür; ancak, liberalizmle ulaşılabileceği düşünülen, zorba ve otoritelerin bulunmadığı değil, bunların ussal bir yansımasının olmadığı bir dünyadır. Katolisizm ise bir Hristiyanlık mezhebiyle özdeşleştirilir ve bu yazının kapsamının tamamen dışında bulunan bir dinsel tartışmanın konusu olmakla sınırlandırılır. Bu yazıda yayılcılığın tarzları yeniden düşünülüp, bulanıklaştırmalar, yalıtımlar ve tartışılmazlıklar olabildiğince elenip, birbirleriyle bağıntıları irdelenecek.

Üç Tabiiyet Tarzı

	Araç	kaba kuvvet	büyüklük	usluluk
	Süreç	kavga	edep	alışveriş
ikili	Özne	efendi	büyük	patron
	Nesne	köle	kul	çalışan
	Süreç	zorbalık	sulta	sermaye
toplu	Özne	zorba	otorite	sermayedar
	Nesne	ordu	millet	piyasa
	Bileşen Sırası	1° zorbalık 2° sulta 3° sermaye	1° sulta 2° sermaye 3° zorbalık	1° sermaye 2° zorbalık 3° sulta
	Mekan	mekan	insanlar	zaman
yansıma	Zaman	şimdi	geçmiş	gelecek

	Beden	idman	eğitim	öğretim
	Us	fizik	estetik	etik
tümcü	tümlük	imparatorluk	ekümenya	küresellik
	yansıma	emperyalizm	katolisizm	liberalizm
bölümcü	tümlük	nasyon	millet	yerel piyasa
	yansıma	nasyonalizm	muhafazakarlık	yerelcilik
	Çatışma	savaş	yozlaşma	devrim

İnsan insanı üç türlü yönlendirir, kendine tabii kılar: Kaba kuvvetle, büyüülükle, uslulukla. Bu üçü, pratikte, bir diğ erinden ayrıştırılamayacak denli bir diğ eriyle bütünleşmiş olmalarının ötesinde, bir olmuşlardır, bir diğ eridirler, birleşmişlerdir. Ancak, zihne soyutlamalarla yansıyıp, bazı pratikler salt kaba kuvvetle, bazıları salt büyüülükle, bazıları da salt uslulukla tabii kılma olarak düşünülebilmiş, çözümleme ve yargılamalara temel olmuştur. Kaba kuvvetle, büyüülükle, uslulukla yönlendirme «önünde eğ dirtmek» ile örneklendirilebilir: Zorla eğ dirtme açıktır: Gücü yetiyorsa karnına bir yumruk ya da tekme atar, omzundan bastırıp, eğ ilme konumuna geçirir. «Büyü» zihnimize «büyü yapma» ile belirverdiğ inden büyü yapanla büyü yapılan arasındaki bir ilişki olarak düşünülür. Halbuki bu yazıda «büyü» failsiz olarak düşünölmüştür; şöyle ki: Biri bir büyüğü ile karşılaştığında, o an zorlanmamış ve yaptığ ının niyesi, getirisi hakkında bir değerlendirme yapmamış olmasına karş ın büyüğ ünün önünde eğ iliyorsa, büyülenmiş gibidir. «Büyülenmiş» yerine «büyülenmiş gibi» denmesinin nedeni, birinin büyülenmiş olması için büyüü yapan birinin bulunması gerektiğ i düşünödür. Büyüülük, bu yazı boyunca, doğ a ve usa uymayan faaliyetlere dair olarak değil, doğ al ve ussal temellendirilmesi olmayan yönlendirme faaliyetlerine dair olarak düşünölmüştür. İnsanın başkasını önünde eğ dirtmesinin kaba kuvvetsiz ve büyüülüksüz bir yolu daha bulunur. Eğer biri başkasının önünde eğ ildiğ inde onun kendisine bir şeyler vereceğ ini ve alacağını düşündüğü bu şeylerin değ erinin eğ ilmenin zahmetini ya da eğ ilme yerine yapabileceklerinden feragatın bedelini karşıladığ ını düşünüyorsa, önünde eğ iliverir. Beklenti oluşturarak başkasını önünde eğ dirtten, onu kendi usluluğ uyla yönlendirmiş olur.

Kaba kuvvetle iki kişinin karşılaşması kavga olarak görünür. Kavgayla biri diğerini kendine tabii kılabilirse, altta kalan köle üste çıkan efendi olur. İki kişi bir birlerine büyüülükle davranırsa, davranışları edeplidir. Törenler olarak da ussallaştırılabilecek edep süreçlerinde biri diğerini yönlendirebiliyorsa, yönlendiren büyük, yönlendirilense büyüğüne bu süreçte kul olur. İki kişi arasındaki ilişki uslulukla kuruluyorsa, bu ilişki alışverişidir. Alışveriş süreçlerinde biri diğerini kendine tabii kılabilirse patron durumundadır, diğeri ise çalışan olur.

Aynı dünyada yaşıyoruz ve ne yaparsak yapalım ya da ne yapmazsak yapmayalım diğerlerinden etkilenmekten ya da diğerlerini etkilemekten kaçınamayız. Hal böyle olunca, iki insan arasındaki ilişkiler olsa olsa yalnızca soyutlamalar ve zihni işlemler sonucu oluşan zihniliklerdir. Çiftlerde hoş hayal olmanın ötesine geçemeyen, sayı artırılıp mülhazası karmaşıklaştırılarak bir grup insan için olabilirmiş gibi düşünüldüğünde toplum bir gerçeklik olarak zihinde belirir. Gözlenen ve mantıklı olarak düşünülebilecek olan toplumsallıklardır. Büyüye fail aramaya zorlayan ve doğaya aykırılığını kaçınılmaz kılan dilsel ve zihinsel alışkanlıkların bir benzeri toplumsallıklarla birlikte bir fail ve muhatap olarak toplumu gerekli kılar. Pratikte toplumsallıklar insanların kaba kuvvetlerini, büyüülüklərini, ussallıklarını kendilerinden oluşan ama kendilerinin dışında verili olarak bulunduğunu düşündükleri bir özneye tabii kılacak tarzda kendi üzerlerinde uygulamalarıdır. Bir grup insandan her biri aralarından biri içki içmeye kalkıştığında onu engelliyorsa, içki içecek olan bu toplumsallıktan üzerinde baskı yapan bir toplum çıkarsayacaktır. Hatta bu gruptaki herkes her zaman içkiye karışmaya kalkışmasa, yalnızca bazıları, o da kimi zaman ve kimi yerde, böyle davransa bile, eğer bu etkili olunuyorsa, yani neredeyse her içki içilmeye kalkışıldığında engellemeyle karşılaşılıyorsa, böyle yarım yamalak olmasına karşın tümlük olarak kendini hissettiren toplumsallıklar karmaşasından da gerçeklik olarak bir toplum algulamak olasıdır, ki hemen hemen her zaman ve her yerde olan budur.

Bir fail ve muhatap olmayan toplumun, fail ve muhatap olarak görülmesiyle, kendini toplum adına fail ve muhatap olacak temsilci olarak sunanın kabul görmesi için koşul oluşmuş olur.

Böylece temsilci toplumsallıkları kullanarak insanları yönlendirebilme yeteneğine kavuşur. Bu temsilci insanların birbirleriyle kavgalarından kökenlenerek gerçeklik olarak görünür olan toplumun temsilcisiyse zorba, edeple temsilcileşiyorsa otorite, alışverişlerle ise sermayedar olur. Ancak kaba kuvvet, büyüülük ve usluluk pratikte bir diğerinden ayrıştırılamayacağından zorbalığın, otoriteliğin ve sermayedarlığın farklılaşması zihinseldir. Bu zihinsel farklılaşma da tam yalıtılmış düşünelere varmaz. Tabiiyet tarzlarının her üçü de zorbanın zorbalık, otoritenin sulta ve sermayedarın sermaye süreçlerinde ayrı tonlarda olmak üzere belirir.

Yalıtılmış olarak düşünüldüğünde zora ve kavgaya dayanacak olan zorbalık, otoriteliği arka planda kalmakla birlikte, büyüülükle ve edeple desteklenir. Büyülenmiş gibi davranış ve edep kavgayı ve zoru fiili durumdan potansiyel duruma geçirir ki fiilen ortadan kaldırır. Böylece zorba buyurgan oluvermektedir. Pratikte kaçınılmaz olarak bunlara eşlik edecek olan akıllılık ve alışveriş zihinde de tamamen ortadan kalkmamıştır, diğerlerinin gölgesinde kalmıştır, siliktir. Buyurgan buyurganlığıyla uyumsuzlukları zorla, kavgayla çözecek olandır. Bu zor ve kavga toplumundur ve toplumun temsilcisi olduğu için zorun ve kavganın sahibi buyurgan olarak görülür. Halbuki pratikte zorlayan ve kavga eden buyurgan değil başkalarıdır; buyurgan pratikte zorlar ve kavgaya karışırsa sıradan neferleşir.

Buyurganlık düşününde sırasıyla soluklaşan tonlarda (1) zorbalık, (2) büyüülük ve (3) usluluk yerlerini alır. Otoritelik durumunda ise (1) büyüülük, (2) usluluk ve (3) zorbalık sıralaması görülür. Bir çok buyurgan otorite olarak da görüldüğü için otoriteliğin ilk destekçisinin zor olduğu düşünülebilir; ancak bu durumda uyumsuzluklar zorla halledilmeye kalkışılır; otoritelik zorbanın zorunun potansiyelleşmesi olarak ortaya çıkmıştır, zorbalığa dayanır; ki bu durumu otoritelik olarak değil, buyurganlık olarak görmek daha uygun olur. Zorbalıktan türememiş bir otoritelik zoru olabildiğince soluklaştırmak durumunda olan temsilcilerde görülebilir; bu tür temsilciler zora dayalı olarak toplum temsilciliklerini koruyamayacak denli zorlama gücünden mahrum olmalıdır. Otorite, zorbanın zordan büyüülüğü çıkarmasına benzer tarzda büyüülükten usluluk çıkması yoluyla, konumunu ussallaştırır. Kaçınılmaz olan zorbalık silik, olabildiğince göze çarpmayacak tarzda sürüp

gider.

Sermayedarlık için sıralama (1) usululuk, (2) zorbalık ve (3) büyüülük biçimindedir. Sermayedar alışveriş ile insanları yönlendirir. Bunda uyumsuzluk ortaya çıktığında zor kullanacak bir toplum gereklidir. Sermayenin bu zorbalıktan bağımsız düşünülmesi sermayedarı yalnızca sermayenin temsilcisi olarak görmeyi beraberinde getirir. Ancak bu zorbalıkları denetimi altında tutup yönlendiremeyen sermaye sahibinin elinden er ya da geç sermayesini alırlar. Sermayedar sermayesini ancak zorbalıkların makul görülmesini sağlarsa ve bu makul görülen zorbalıkları denetleyebilirse yürütebilir.

Toplumun buyurganca temsil edilebileceğini düşünürken toplum bir ordu olarak görünür. Bu tür düşünmede olup bitenin mekanda ordunun konumlanması ve bu konumlanmalar üzerinde savaşı olarak görülür. Kullanılan kavramlar orduya, savaşa değındir. Toplumun otoritece temsil edilebileceğini düşünürken ise toplum millet olarak görünür. Millet ecnebi kökenli bir sözcük olan «nasyon» ile özdeşleştirilmiştir; ancak daha genel olarak belli kurallara uygun -ki bu kuralların yazılı ya da bilinir olması gerekmiyor- yaşayıp giden insanlar grubu için kullanılırdı, kullanılır. Örneğın, Devlet-i Aliyye döneminde kendi kurallarınca yaşayan gruplar dinsel milletler olarak resmileşmiştir. Bu dinsel milletler mekana bağılı değıldir; mekansal savaş ve ordu düşünleriyle tutarlı biçimde kavranamazlar; aynı bölgede bir çok millet yaşadığı gibi, her millet neredeyse bütün bölgelerde bulunabilir. Olup biten töre, adet, gelenek, görenek gibi milletle ilgili kavramlarla kavranır. Bu tür bir düşünmede, insanlar insandan değıl, insan insanlardan türetilir; yani nasıl ki ancak maddelerin görelı konumlanışından çıkarsanabilecek olan mekan, içindeki maddelerden bağımsız düşünölemeyecek olmasına karşın, madde olmasa da olacak mutlak bir mekan düşünö transandantal olarak çözümlenmenin temeli olarak alınabiliyorsa, sultacı düşünmede önce *insanlar* düşünölür, insan bu *insanlar* düşününe dayalı olarak kavranır. Sermayeci düşünmede toplum mümkünse görülmez; görölen piyasadır. İnsanların birlikte yaşayışlarını yalnızca usuluğa bağılayan düşünmede, kaba kuvvet ve büyüülük usuluğun sağılayıcısı, gerekli koşulu değıl, usulun kullanacağı aletler olarak görülür ki bu, kaba kuvvet ve büyüülüğünü düşünmenin temelinden sökölüp talileştirilmesi sayesinde, insanlar

bilinçlendikçe, yani sermayenin yaygınlaşmasıyla temsilcisi buyurgan ve otorite olan toplumların eleneceğinin düşünülmesine neden olur. Zorbacı düşünüşteki ele geçirilecek mekana, sultacı düşünüşteki milletleştirilecek *insanlara* dayalı düşünmenin yerini sermayeci düşünüşte denetlenecek zamana dayalı düşünme alır. Sermayeci düşünmede toplumun özneleşmesi varsa ortadan kaldırılacak olandır; toplum bir işleyiş olarak alınır ve bir işleyiş olarak denetlenecek olan paylaşılan piyasadır.

Zorbacı, sultacı, sermayeci zihinlerin kendi tarzları vardır. Son birkaç yüzyıllık gelişmeler sermayeci zihinleri diğerlerine baskın kılmış ve dillerin sermayeci zihin tarzlarına uydurulmasını sağlamıştır. İfade etme yalnızca ifade edenin zihniyle olsa bile sorunun yeterince karmaşık olacağı düşünülürse, ifadeyi duyanların zihinleri de göz önüne alındığında aynı ifadeyle ifade edilenin farklı farklı olacağı görülür. Örneğin sermayeci zihnin dayanağının bilimsel düşünme olduğu ifade edildiğinde bu zorbacı, sultacı, sermayeci zihinlerde farklı yansıyacaktır. Ya da zorbacı zihnin dayanağı olarak ifade edilebilecek pragmatik düşünme yaygın kabulü itibariyle sermayeci zihnin bir türü için kullanıldığından, sonuç itibariyle bunun ifadesi ifadeye kalkışılanın tam tersine varacaktır. Bunlar göz önünde bulundurularak ve göze alınarak ifade edilecek olursa: İçinde unsurların devindiği boyutlar olarak mekan zorbacı düşünmede bildik coğrafi mekandır, sultacı düşünmede ise *insanlardır*. Sermayeci düşünmenin temel unsurları, örneğin değer, sanki zaman mekanmış gibi alınıp, zamanın içinde devinirken düşünülür. Zaman açısından bakıldığında, sultacılık meşruiyetini geçmişten alırken, buyurgan şimdi yaptıkları ya da yapabilecekleriyle meşrulaşır ve sermayenin meşru temelleri gelecekte olacağı beklenenlere dayandırılarak kurulur. Buyurganlığı sağlayacak insani güç idmanla geliştirilirken, sultacılıkta aynı işlevi eğitim, sermayecilikte öğretim görür. Bu güçlerin ussal değerlendirmesi zorbacılık, sultacılık ve sermayecilik için sırasıyla fizik, estetik ve etik ile yapılabilir.

Sapkınlık bir aşağılama olarak değil de, sapmış olma durumu olarak görülüp, özel olarak, birşeylerin pratiklerde bulunmamasına karşın gerçekmiş gibi davranılmasının zorunlu olduğu hissi ve düşününe yorulduğunda, ancak sapkın olabilecek toplum düşünüyü bir kez belirdikten sonra en az kendisi kadar sapkın başka düşünleri doğurur. Toplumun insan

gruplarından bağıntısının koparılıp moda ya da çağın ruhu düşünlerinde olduğu üzere zaman kesiti, ya da belli bir coğrafi bölgenin bir sülale, ırk ve benzerleri ile özdeşleştirilmesinde olduğu üzere bir mekan kesiti kılınması bu tür sapkınlıktan çıkma birer sapkınlıktır. Hemen hemen her zaman ve mekan kesitinde gözlenen toplumsallıklardan birden çok toplum düşününe varılabilir. Aynı bölge ve zamanda her biri o bölge ve zamana yayılmış olarak görülen bu toplumlardan bir çoğu çelişkilere düşmeden birlikte düşünülebilir. Yani bir bölgede hemen hemen her zaman birden çok toplum vardır. Ayrıca herhangi bir bölgeye atfedilemeyecek denli bir çok bölgeye yayılmış toplumsallıklardan bir toplum düşününe varılabilir. Üstelik bir bölgede beliren toplumlar çoğu kez sonraları o bölgeden çekilir. Belli bir bölgeyi bir toplum, belli bir çağı bir toplum, ve giderek belli bir çağda belli bir bölgeyi bir toplum olarak görmek pratiklerden çıkarsanmış, ama pratiklerde bulunamayacak bir düşünceden çıkarsanmış, ama türetildiği düşüncede bulunamayacak bir düşün olacaktır.

Bu sapkınlıktan doğma sapkınlıktan doğma bir sapkınlık da ne varsa tümünü tek bir buyurganın emrine, tek bir otoritenin lütfuna, tek bir sermayedarın tek bir piyasayla kontrol edeceği sermayesine teslim etme düşüncüdür. Bu tür tümleşmelerin usa yansıması, sırasıyla, emperyalizm, katolisizm ve liberalizm biçimlerindedir.

Liberalizm serbestiyetçiliktir. Sermaye insanın usluluğuyla yönlendirilmesi süreçleri karmaşası olduğundan, insanın usluluğunun kendisini nasıl akılsız duruma düşürdüğünü saklayan bir usla olanaklılaşır. Pratikte olanın (akılsızlık) usa tam tersi olarak (usluluk olarak) yansıması gerekir. Serbestiyetçilik pratikte sermayenin işleyişinde ayakbağı olan (eski) zorbalık ve sulta süreçlerinin ortadan kaldırılması ve yerine sermaye süreçleriyle uyumlu, sermayedarın kontrol edebileceği (yeni) zorbalık ve sulta süreçlerinin koyulmasıyla ilerler. Düşüncede ise, eskinin tasfiyesi anlamında zorbalık ve sulta süreçlerinden kurtulmaktır, serbestleşmektir; yenin kurulması ise «no free lunch» ya da «no pain no gain» ya da Türkiye'ye has ve diğerlerinden daha açık ve net olan «parayı veren düdüğü çalar» gibi değerlendirmelerle ussal olarak kabullenilen külfetlerdir, bedellerdir. Rekabet, sermaye çözümlerinde görülmez olan zorbalık ve sulta süreçlerinin kontrolünü elinde

tutanı, aynı usluluğu kullanarak al aşağı etmeye yelteneceklerin alışı edilmesi için sermayedara değil onun sermayesini ele geçirmeye çalışanlara rakiplerin serbestçe (ve desteklenerek) ortaya çıkmaları anlamına gelir, yoksa zaten görülmez olan zorbalık ve sulta süreçlerinin kontrolünü elinde tutanın bulunmaması anlamında değildir. Nasıl ki her yarışın bir galibi varsa, liberalizmde pratikte, başlangıçta örtük biçimde, giderek alenileşerek, piyasanın bir sermayedarın kontrolüne geçmesine yöneliktir.

Katolisizm akıllının aklına ekşi bir tadla, emperyalizm acı bir tadla geliyorsa, akıllının aklının sermayeden başkasını hoş karşılamamasındandır. Katolisizm evrenselciliğidir ve dinsel niteliklidir; ancak akla dinsel olarak yansımaları gerekmez. Örneğin, hem yahudilikte, hem müslümanlıkta kendi dinlerinden başka insanların bulunduğu öngörülür ve dinlerinin dayalı oldukları büyümlüklerin etkisi dışında bulunan insanlarla yaşamak bu büyümlükleri bozucu olarak görülmez. Hristiyanlığın akımlarının kimilerinde neredeyse figüratif hale gelmiş biçimde, kimilerinde ise daha agresif bir katolisizm bulunmaktadır. Hristiyanlığın çeşitli akımları bu tür katolisizmin yol açtığı mezalimler neden gösterilerek çokça eleştirilmiş, protestolara uğramış, kopuşlar yaşamıştır. Ancak ne katolisizm hristiyanlıktır, ne de hristiyanlık katolisizmdir. Katolisizmin günümüzde en yaygın olan çeşidi sivil evrenselciliğidir.

Sivil burjuva, kentli demektir. Ancak Türkçede genellikle uniformasız olarak kullanılırken, geçtiğimiz yirmi-otuz yıl içinde bir avuç burjuva uniformasızlığın çağrışımlarını kullanarak sivilliğin içeriğini kendileriyle kısıtlamaya kalkışmış, otorite kesilip «sivillik ben neysem odur, ben ne dersem siviller ona uygun olmalıdır» dayatmasını geliştirmişlerdir. Bu sözcüğün serüveni sürmektedir. Şimdilerde yaygınlaşmasıyla birlikte eski anlamına doğru geri çekilmesi doğrultusunda bir yöneliş gözüküyor. Bu sözcüğün kullanımındaki farklı farklılık ve bulanıklık en azından bir süre daha sürecek gibi, ama burada sivil burjuvanın latince kökenli karşılığı olarak kullanılacaktır.

Sivil evrensellikler dinsel evrenselliklerden farklı olarak kendini ilahiliğe dayandırmaz. Örneğin evrensel hayvan hakları farz olarak sunulmaz; hayvan haklarına bakan

mahkemelerdeki törensellikler ya da sivil insiyatiflerin sergilediği törenselliklerle büyü kurulumaya çalışılırken, polis ve sivil insiyatiflerin zoruyla da dayatılmaya çalışılır. Sivil evrenselliklerin yayılmaya çalışılması, pratiklerden sapmadan sapmanın sapması olduklarından yaşanan pratiklere uymaz; pratikler bunlara uydurulmaya çalışılır. Bu da olanaksız gibidir. Bu girişimler sivilin kendisine ve herkese az ya da çok eziyet getirir. Etkili olmaya başlamasıyla er ya da geç zulüm ve katliama dönüşür. Milyonlarca insan mağdur ve mahv edildikten sonra sapkının sapkın olduğu reddedilemez tarzda ortaya çıkar, özel evrenselliklerin düşünyle sürüklenenler hayal kırıklığına uğrarlar, ancak genelde «evrensellik» düşünüyü zeytinyağı gibi üste çıkar ve yeni evrensellikler artık sapkınlık olarak nitelenen eskilerinin güya aşılmasını sağlar, ta ki yeni evrenselliklerin de sapkınlık olduğu acı biçimde ortaya çıkana kadar.

Yayılmacılığın emperyalizm, katolisizm ve liberalizm olan üç türünün en açık olanı emperyalizm gibidir. Ancak her türlü yayılmacılığa emperyalizm etiketi yapıştırılmış olması kavramı bulanıklaştırmıştır. Örneğin, 20. yüzyılda liberalizm de emperyalizm olarak görülmüştür. Liberalizm zorbalığın tüm çağrışımları korunarak emperyalizm olarak adlandırılarak eleştirildiğinde, açıktan açığa emperyalizme çatılmış olur; bu durumda, siyasal olarak, her ne kadar liberalizm eleştirilse de, sular durulduğunda emperyalistlerle ortak bir paydaya gelme iyice zorlaşırken, liberalistlerle uzlaşma kapısı açık tutulmuş olur.

Emperyalizm, katolisizm ve liberalizm buyurganlığın, otoriteliğin ve sermayedarlığın dünyanın tümü olarak da görülebilecek tüm insanları sarması durumu değil, sonuçta böyle bir duruma varma eğilimidir. Böyle bir eğilimi varmışcasına beliren toplumun temsilcisi olan buyurganın, otoritenin ya da sermayedarın temsilcisi oldukları topluma varacak soyutlamaları olanaklı kılan toplumsallıklar ancak sınırlı bir insan grubunun etkinlik ve ilişkilerine karşılık gelir. Bu tür toplumların ancak bir bölümünde yayılmacı eğilim görüldüğü, diğerlerinde ise durumu kabul ediş, umursamazlık ya da bekleyiş görüldüğü söylenebilir. Bu sapkın akılla sürdürürsek, yayılmacı başka bir yayılmacının ya da yayılmayıcının üzerinde yayılmaya kalkışabilir. Yayılmacı başka bir toplum üzerinde yayılmaya kalkışacağı gibi, içinde kapsandığı bir gruba karşılık geldiği bir toplum üzerinde

de yayılmaya kalkışabilir. İlk durum bir savaş, ikinci durum bir ayaklanma olarak zihinde canlandırılabilir. Ancak bu zora dayalı yayılmacılık için geçerlidir; örneğin, otoriteye dayalı bir yayılmacılık ilhak, bütünleşme biçimine bürünür.

Bir buyurgan bir diğerine dalaştığında aralarında savaş; bir otorite bir diğerine dalaştığında üzerinde yayılma mevcut edebe göre yozlaşma; bir sermaye yeni bir piyasaya yayılmaya kalktığında o piyasanın karşılık geldiği toplumda devrim beklenir. Bunlar tabii ki olacaktır ancak yeterli değildir. Otorite öncelikle buyurganlığı, buyurgan öncelikle sermayeyi ve sermayedar da öncelikle otoriteyi zayıflatmaya çalışır. Örneğin, dinsel otorite etkin oldukları bölgelerdeki yöneticileri zayıflatmaya öncelik verir; yöneticiler sermayedarları kısıtlamak için rahatlıkla bahane bulur; sermayedar ise batıl itikat, yobazlık, gelişmenin önünde engel olan törelerle çatışacaktır. Savaş, yozlaşma ve devrimin ilk bakışta görüldükleri kadar basit ve netmiş gibi alınarak çözümlenmesi çoğu kez hayal kırıklığıyla sonuçlanır. Bir de bir buyurgan ile bir sermayedarın mücadelesi düşünüldüğünde ya da bir çok buyurgan, otorite ve sermayedarın sürekli çatıştıkları bir dünya düşünüldüğünde basit tek boyutlu çözümler yalnızca sınırlayıcı olmayacak kurtulunmaya çalışılanı güçlendirici olacaktır.

Tüm dünyanın tek bir buyurganın emrine geçirilmesi imparatorluktur. Emperyalist imparatorluğu hedefler. Tüm dünyanın tek bir otoritenin lütfuna tabii olması ekümenyadır. Katolisistin gönlünde ekümenya yatar. Tüm dünyada yayılmış, birleşmiş bir piyasanın oluşması küreselliktir. Liberalistin amacı küreselliktir. Ancak imparatorluk, ekümenya, küresellik tam olarak oluşmamıştır ; ne de oluşabilecek gibidir. Oluştığı iddia edilenlerin hepsi bölümsel kalmıştır. Bölümsel olarak kalan buyurganlıkla, sultayla ve sermayeyle temsil ve kontrol edilen, sırasıyla, nasyon, millet, yerel piyasa olarak görülür. Bunların meşrulaştırılıp zihne yansıtılması nasyonalizm, muhafazakarlık ve yerelliktir. Emperyalizme karşı mücadele emperyalist zihne, kendinde örtük ya da açık bir emperyalizm barındıran bir nasyonalizm olarak yansır. Katolisizme karşı mücadele katolisistin zihnine, kendinde örtük ya da açık bir katolisizm barındıran bir muhafazakarlık olarak yansır. Liberalizme karşı mücadele liberalistin zihnine, kendinde örtük ya da açık bir liberalizm barındıran bir yerellik olarak yansır. Yayılmacılar kendilerinin karşıtları olarak kendilerinin başka bir zuhurunu

gürler.

Türkali Mah., Beşiktaş, Eylül sonu ve Ekim başı, 2005